

d. dz. 2023/43.

SABANILLA
L.dz. 122/43

10. Lipca 1943.

R A P O R T ORGANIZACYJNY NR. 10.

/ Za CZERWIEC 1943.r. /

I. Kierownictwo Placówki i personel stały.

1/ PEDRO - Kierownik Placówki. Personalja znane. W okresie sprawozdawczym drugi wyjazd do São Paulo. Szereg opracowań specjalnych. Energiczna rozbudowa sieci i wiele nowych kontaktów. Ustalanie organizacji. Szereg prac pokryw-
kowych. Odczyt w São Paulo /"Marnynarka Wojenna "/

2/ JANKOWSKI - Zastępca Kierownika Placówki. Personalja znane.

Kontakty z Tomaszewskimi. Kontakty z agentami w Rio. Szereg opracowań KW i opracowań specjalnych. Cenzura listów od i do ochotników.

Bardzo pracowity. Szczерze oddany pracy i fir-
mie. Wysoko wartościowy.

3/ SPRYCIARZ - Kierownik podplacówki SALTA. Per-
sonalja znane. Kontakt jego z Kierownikiem Placówki osłabił
nie z winy kierownika. W okresie sprawozdawczym prawie wca-
le nie dostarczał materiałów, motywując to przepracowaniem
w biurze Interaliada, którego jest kierownikiem.

4/ PEGAR - wwpółpracownik. Personalja znane. W
okresie sprawozdawczym wykonał szereg poważnych prac zle-
conych. Stale prowadzi przegląd prasowy, wykorzystywany przez
Placówkę. W okresie sprawozdawczym zakładał nową kartotekę
Placówki i wykonał szereg prac biurowych.

Chętny. Pracownik wartościowy.

II. Sieć organizacyjna oraz informatorzy.

a/ SABANILLA

A/ Rio de Janeiro

1/ MAKOWSKI - Nr. ew. 5185.- Personalja znane. W okresie spra-
wozdawczym wyjechał za interesami własnymi do Buenos Ayres,

2/ BERGER - Personalja znane.Nr.ew.5186.

3/ BENEDICT - Personalja znane.Nr.ew.5187.

Obydwaj nadal przekazują materiały hotelowe.

4/ SZLEM - Nr.ew.5301 - Personalja znane.

W okresie sprawozdawczym dostarczył szereg opracowań, z których niektóre zostały w pełni wykorzystane. Dostarcza materiały coraz lepsze.

5/ OCHOTNIK - Nr.ew.5302 - Personalja znane. Na skutek swoich prywatnych kłopotów majątkowych mniej przydatny niż w ubiegłych okresach. W stadium oczekiwania odpowiedzi Centrali na list z dnia 25.maja b.r.NR.90/43.

6/ BOLESŁAW - Nr.ew.5188. - Personalja znane.

Nigdy jeszcze dotąd ideowość i ofiarność tego pracownika nie wykazała się tak dobitnie, jak w okresie sprawozdawczym. Gotów na każdą prośbę, czy zlecenie. Bardzo chętnie, dostarczał materiały niezwykle cenne, zwłaszcza w okresie nieudanego "putschu" zbrojnego w pierwszych dniach lipca. Wysoce wartościowy.

7/ ARNOLD - Nr.ew.5189. - Personalja znane.

Ideowy, oddany, dostarczył wielu wiadomości wewnętrznych

8/ SYK - Czesław Sokulski, lat 38, ur w Warszawie. Były urzędnik Konsulatu R.P. w Kurytybie, a następnie Przedstawiciel Izby Przemysłowo Handlowej na Brazylię. Przebywa w Brazylii lat 14, w Rio mieszka lat 8. Posiada wielkie stosunki wśród Brazylijan, a zwłaszcza wśród sfer politycznych i przemysłowych. Zbliżony do wielu ludzi z pałacu Cattete /otoczenie Prezydenta/. Zrównoważony, spokojny, jest bardzo szanowany przez Polonję i przez Brazylijan. Obecnie pracuje w Komitecie Pomocy, oraz prowadzi szereg własnych interesów na własną rękę. Oddawna kierownik placówki pragnął uzyskać współpracę Sokulskiego, lecz na skutek niektórych intryg urzędników Peselstwa, nieprzychylnych dla Attachatu Wojskowego, było to zadaniem dość trudnym, przy nieufnym usposobieniu Sokulskiego. Obecnie Sokulski zchętnie zadeklarował współpracę w dziale informacji politycznych i ewentualnie będzie opłacany od "sztuki" wykonanych opracowań. Wszelkie inne informacje polityczne, bieżące Sokulski pragnie dawać Placówce ideowe.

Placówka pragnie przydzielić mu Nr.5307.

B/ Sao Paulo

9/ MARTINS - Nr.ew.5303 - Personalja znane.

Dostarczał wiadomości i materiałów. Wyjeżdżał dwukrotnie do Santos, próbując w tym porcie uzyskać informatora. Z polecenia Kierownika Placówki regulował swoją pozycję pokrywkową przez wyjednywanie odpowiedniego dokumentu /Carteira de Identidade/, co wymaga wielu zabiegów i czasu. Przygotował b.dobrze pobyt kierownika Placówki /drugiej/ w

São Paulo, dzięki czemu były rezultaty tego pobytu.
Pracownik bardzo wartościowy.

10/ MOLIER - Fryderyk Czapski, lat 52, ur. w majątku Obrą woj. poznańskiego. Perucznik rezerwy kawalerji /"czasu wojny"/, będący na dwuletnim, bezpłatnym urlopie. Był właścicielem jednego z największych majątków w poznańskim, pochodzący ze zniemczonej swej czasu rodziny polsko-żydowskiej.

Co do Czapskiego było wiele legend i fałszywych wiadomości, zwłaszcza, że mówi on zepsutym polskim językiem, mając antytalent do wszelkich języków, prócz oczywiście języka w którym wychował go ojciec: niemieckiego.

Czapskiego Kierownik Placówki zna bardzo dobrze osobiście jeszcze z przed wojny. Współdziałał w jego zamiarach kolonizacyjnych w Paranie, gdzie Czapski kupił tereny tuż przed wojną i, chcąc je obejrzeć osobiście za parą Kier. Pl. znalazł się w momencie wybuchu wojny w Brazylii. Następnie razem z Kier. Plac. Czapski odbył ciężką drogę na "Fort de Tromyon" do Francji i razem z Czapskim zgłosił się tam do Polskich Sił Zbrojnych. Otrzymał przydział do Min. Spraw Wojskowych Kier. Plac. mieszkał w Paryżu wspólnie z Czapskim przez 8 miesięcy. W Anglii w Londynie przez 4 miesiące. Kierownik Placówki stwierdza swoje głębokie przekonanie, że Czapski Fryderyk jest całkowicie lojalny, oddany sprawie polskiej głęboko z różnych względów zasadniczych, a jego przeszłość niemiecka /w poprzedniej wojnie był oficerem rezerwy niemieckim w stopniu majora i dowodził między innymi batalionem piechoty pod Verdun, oraz w Rumunii/ może jedynie być przydatna w pracy na tym terenie. Kier. Placówki ma do Czapskiego całkowite zaufanie.

Niemniej jednak do pracy Czapski został zwerbowany w ten sposób, że Martins w São Paulo nie jest wobec niego zdekonspirowany i wszelka korespondencja z Czapskim będzie prowadzona w formie kopert, składanych w Konsulacie i adresowanych do pana Łukiańskiego.

Czapski ofiarował swoją współpracę zupełnie ideową i z miejsca podał szereg ciekawych wiadomości typu KW. Poleciłem mu inflitrować się do sfer handlowo-przemysłowych, niemieckich w São Paulo.

Placówka pragnie przydzielić mu Nr. 5305. /dawny numer Kubika/

C/ Curityba i stan Parana

11/ LWOWSKI - Nr. ew. 5198 - Personalja znane.

W okresie sprawozdawczym odbył drugą podróż służbową, zleconą mu przez Placówkę z Kurytyby do São Paulo, gdzie spotkał się z Kier. placówki, i z São Paulo do Porto Alegre, skąd spowrotem do Kurytyby przez Santa Catarina.

Pomimo dużego wysiłku ze strony Lwowskiego i, niewątpliwie jego dobrych chęci, w omiawianym okresie prace jego /dostarczanie wiadomości/ były słabsze. Wynikło to z jego trudnego charakteru i dość ograniczonej umysłowości. Dla tego osobisty kontakt z nim był konieczny, zwłaszcza, że psychoza "wsypy" Tomaszewskich w Kurytybie panuje nadal.

Pracownik dosyć wartościowy, choć nie bez wad.

12/ KUNDZIO - Nr.ew.3506 - Personalja znane.

Dostarczył w okresie sprawozdawczym tylko jedną przesyłkę z wiadomościami lokalnymi. Wobec rozpoczęcia kursowania "poczty kurjerskiej" w następnym okresie spodziewane jest dostarczenia przez Kundzia większej ilości wiadomości.

D/ Porto Alegre /Rio Grande do Sul/

13/ GUARANY - Paweł Nikodem, lat 46, ur. w Cieszynie /pod C. ?/ Podporucznik rezerwy, nie zmobilizowany, pomimo kilkakrotnych zgłoszeń, ze względu na wiek. Był redaktorem "Gazety Polskiej w Brazylii" /do czasu jej zawieszenia w Brazylii/, był kierownikiem Patronatu w Missiones /Argentyna/, był urzędnikiem Konsulatu Polskiego w Kurytybie /w latach 1920 - 23/. Przebywa w Brazylii i Argentynie 23 lata i jest najlepszym znawcą "interjoru" polskiego w obu krajach. Pisarz i eseaista ma wielkie wpływy wśród starej kolonii polskiej. Jest powszechnie lubiany i szanowany. Ma również zdrowy i trzeźwy pogląd na całość sytuacji kolonii polskich, oraz utrzymuje żywy kontakt z najbardziej "zapadłymi" koloniami. Ostatnio mieszkał na wyżynie Guarapuawy w jednej z kolonii. Fryderyk Wielki pozyskał go do roboty rekrutacyjnej na Rio Grande do Sul. Nikodem udał się tam przed 2 tygodniami. Pozyskanie go dla sprawy Firmy w fermie półideowej /ZWROT kosztów/ Placówka uważa za wydarzenie pomyślne.

Placówka pragnie przydzielić mu Nr. 5304.

14/ WYSOKI - W okresie sprawozdawczym był bardzo pożytecznym, opracowując i tłumacząc na angielski szereg prac, które zostały wykorzystane dla Tomasza, bądź wręczone Fryderykowi dla dalszego użytkowania. Placówka bardzo żałuje, że nie może go wykorzystać w szerszym zakresie. Dotąd znajduje się bez posady, pomimo ~~stran~~ straż w różnych kierunkach i pomocy OCHOTNIKA.

15/ WOLSKI - w okresie sprawozdawczym nie dawał znaku życia o sobie, prawdopodobnie na skutek trudności komunikacyjnych. Placówka ma nadzieję, że jednak da się jeszcze wykorzystać, a teren Minas Gerais jest ważny.

Placówka prosi o skreślenie informatora Michała Czunkiewicz, który wyjechał do Anglii jako kierownik VIII Transportu ochotników. Wyrażamy nadzieję, że da się on wykorzystać do pracy w W. Brytanii, zwłaszcza wśród elementów z Ameryki Południowej.

b/ PODPLACÓWKA SALTA.

W okresie sprawozdawczym, po "zrzeczeniu się" przez SPRYCIARZA gaży miesięcznej, której nie pobiera, Salta przestała dostarczać wiadomości, pomimo, że SPRYCIARZ perjodycznie kontaktuje się z Kierownikiem Placówki.

Sieć SALTY nieznana.

III. Sieć towarzyska.

A. Rio de Janeiro.

16/ OLEK.

17/ KAROL.- Nadal wykorzystywani.

18/ DOKTOR - W okresie sprawozdawczym dostarczył szereg wiadomości ze swego zasięgu.

19/ DZIUNIA - W okresie sprawozdawczym nieświadomie dostar-
cała wiele wiadomości politycznych i urzędni-
czych.

20/ WARCHOŁ - odwiedzał w okresie sprawozdawczym Rio czte-
rekrotnie. Wiadomości cenne ze środowisk re-
botniczych interieru, oraz z robót inwestycyj-
nych intfioru /Amerykańskich/

21/ SARENKA - informacje z terenu "towarzyskiego" Rio.

22/ LADY - Wiele informacji wartościowych z terenu "dyplo-
matycznego".

23/ GADUŁA - Francesco Arnaldo Freitas de Meda, lat około
36., wysoki urzędnik Prefektury /Wydział Bez-
pieczeństwa/, blizki kuzyn matki chrzestnej
żony Pedro. /Madrinhi/ Dzięki żywemu kontakto-
wi zny Pedro z mat. CHRZ., w której mieszkaniu
"GADUŁA" mieszka, uzyskane w okresie sprawoz-
dawczym wiele bardzo cennych wiadomości po-
litycznych. Z drugiej strony Gaduła jest prze-
ciwnikiem Vargasa, jako blizki krewny rodziny
Gmargów i Bernardesów. Często udziela informacji
z własnej "inicjatywy" przez nieopanowaną i
nieukrywaną, pomimo piastowanego stanowiska,
nienawiść. Cenny nabytek informacyjny.

B. Curityba.

Sieć nieświadomych pracowników Lwowskiego bez zmian ra-
portowanych.

IV. Nawiązanie w okresie sprawozdawczym nowych kontaktów.

W okresie sprawozdawczym nawiązano liczne nowe kontakty. W São Paulo kierownik Placówki zetknął się z całą prawie kolonią polską bezpośrednio dzięki odczytowi i dzięki szeregu kontaktów z zarządem tow.im Piłsudskiego i innymi. Placówka tam wyszła zdecydowanie poza krąg osób grupujących się wokół vice-konsulatu.

W Rio de Janeiro nawiązano ciekawe i nowe kontakty wśród Brazylijan /Gaduła/ i pogłębiono dawne kontakty z wybitniejszymi brazylo-polakami / Syk, Guarañy/

V. Opanowanie terenu i ogólne wyniki pracy.

Placówka wyszła organizacyjnie na teren Rio Grande i znacznie polepszyła swój zespół informatorów na innych terenach. Specjalnie Placówka pozwala sobie podkreślić jakość nowych informatorów, którzy wszyscy są ludźmi na swój sposób wybitnymi.

Współpraca z Poselstwem nadal dobra. Zarówno Poseł, jak i sekretarz byli właściwie jednymi z informatorów. Stosunek zewnętrzny do placówki bardzo poprawny.

Natomiast współpraca z Attaché Wojskowym w okresie omawianym przeszła z dobrej na wręcz serdeczną i stwierdzić należy, że w tym okresie czasu od Attaché doznała Placówka wiele pomocy i zawsze znajdowała współdziałanie. Jego personel zachowywał się półbiernie, lecz naogół zyczliwie.

W okresie sprawozdawczym placówce udało się w znacznej mierze opanować kolonię polską w Rio i São Paulo.

Z dniem 19. lipca 1943.r. Placówka wprowadziła się do nowego lokalu Attache Militaire w Rio.

Adres lokalu : 90. Rua Marquez de Olinda. Apartament 53... Nowy, oddzielny telefon placówki: 26.67.22. Placówka dysponuje 2 pokojami, w których pracują Pedro, Janowski i Pagar. ~~Wartość~~ Zarezerwowano stół i miejsce oddzielne dla SPRYCIARZA, oraz miejsce na papiery tajne SALTY.

VI. Trudności i prośby.

Pozostały nadal trudności wymienione w raporcie org. Nr. 8 w dziale położenia ekonomicznego pracowników placówki.

VII. Sprawy budżetowe.

Placówka prosi o nadsyłanie w listach sumy w dolarach każdorazowo wysyłanej jako dotacja.

Należy również się liczyć z możliwością ograniczeń w przekazywaniu pieniędzy do Brazylii. Placówka uważa iż pożądana byłaby rezerwa pieniężna w kasie Placówki na 5 do 7 miesięcy.

VIII. Zamierzenia na przyszłość.

Placówka pragnie ugruntować swoją sieć organizacyjną na Południu. W tym celu pożądanym byłoby wyjazd Jankowskiego do Kurytyby i Porto Alegre, aby utwierdzić już nawiązane kontakty w sensie organizacyjnym. Placówka jednak narazie powstrzymuje się od zbytnej rozbudowy, oczekując powrotu Rady do N.Y. i wyjaśnienia sytuacji w Centrali.

IX. Współpraca z Tomaszewskimi.

Bez zmian od raportu szczegółowego z dnia 8 czerwca 43. rNr. 101/43. Kierownik placówki nadal nie posiada bezpośredniego kontaktu.

X. Współpraca ze Stanisławem.

Detąd nie zgłosił się pomimo zapowiedzi Centrali.

XI. Różne.

Nawiązano ścisły kontakt z kierownikiem sąsiedniej Placówki Steffalem, który przebywał na urlopie w Rio.

